

Afslag på ansøgning om tilladelse til at indvinde moler i graveområdet Mosebjerget

Region Nordjylland meddeler hermed afslag på ansøgning om tilladelse til at indvinde moler på 9,6 ha i graveområdet Mosebjerget i henhold til Råstofplan 2012, hvoraf 6,9 ha udgør rettigheder, der er anmeldt til forlængelse hos Viborg Amt inden 1. juli 2003 og siden godkendt af amtet.

Ansøgningen er behandlet på Regionsrådets møde den 31. oktober 2017. Skamol A/S bemærkninger til udkast til afslag er behandlet på Regionsrådets møde den 20. marts 2018.

Indvinding af moler kræver tilladelse efter råstoflovens § 7 og med denne afgørelse meddeles afslag på ansøgningen om en sådan tilladelse.

Afgørelsen er offentliggjort på regionens hjemmeside d. 22. marts 2017

Begrundelse

Afslaget begrundes med den betydelige og udelukkende negative påvirkning af de væsentlige og helt særlige landskabelige og geologiske interesser omkring det ansøgte område, som molerindvinding på det ansøgte areal vil være årsag til.

Det er Region Nordjyllands vurdering, at der i såvel omfang som karakter foreligger sådanne tungtvejende og kvalificerede samfundsmæssige hensyn, at disse hensyn skal gå forud for den anmeldte ret til at foretage råstofindvinding på det ansøgte areal. Region Nordjylland vurderer, at varetagelsen af hensynet til landskabelige værdier og geologiske interesser ved behandlingen og bedømmelsen af den modtagne ansøgning skal gå forud for råstofressourcens udnyttelse og erhvervsmæssige interesser på det pågældende sted. Det er samtidig også Region Nordjyllands vurdering, at der foreligger nærliggende og reelle alternativer til molerindvinding i Mosebjergetområdet med vedtagelsen af Råstofplan 2016.

Afslag meddeles efter råstoflovens § 7 i overensstemmelse med råstoflovens § 1 og § 3.

Læsevejledning

Herefter følger Region Nordjyllands redegørelse for sagens forløb og oplysning, herunder for de data, regler og hensyn, der er indgået i regionens overvejelser i forbindelse med behandlingen af ansøgningen. Sidst beskrives regionens grundlag for at træffe afgørelse om afslag på ansøgningen, samt regionens bemærkninger til Skamol A/S partshøringssvar på udkast til afslag.

Indholdsfortegnelse

Redegørelse	2
Vedtagelse af Råstofplan 2016	3
Høringer	3
Landskab og geologi	4
Molerrapporten	4
Alternativer	5
Anmeldte rettigheder	5
Grundlag for afgørelsen	5
Miljøvurderingsloven - Screening af miljøkonsekvenser (VVM-screening)	5
Afgørelsen efter råstofloven	6
Partshøring af udkast til afslag	7
Region Nordjyllands bemærkninger til høringssvaret	7
Klagevejledning	10
Kopi til:	11
Bilag:	12
Kilder:	12

Redegørelse

Regionen modtog den 24. februar 2017 en ansøgning fra Skamol A/S om tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding af moler i Mosebjergområdet på ca. 15 ha på matr.nre. 2b, 13b, 13g, 40a og 48e Sundby by, Sundby, Morsø Kommune. Ansøgningen er modtaget, mens Råstofplan 2012 var gældende. Ansøgningen er derfor behandlet efter Råstofplan 2012. Ansøgningen er sket i flere omgange, hvor der i den oprindelige ansøgning ligger cirka 10 ha i graveområde, og hvor knapt 9 ha er omfattet af anmeldte rettigheder godkendt af det tidligere Viborg Amt.

Der er søgt om en 10 -årig tilladelse og en årlig indvinding på 100.000 til 200.000 kubikmeter moler. Der er søgt om en gravedybde på 30 meter under terræn. Halvdelen af det ansøgte areal ligger indenfor graveområde i Råstofplan 2012, mens den resterende del ligger udenfor graveområde. Knapt halvdelen af det ansøgte område i den oprindelige ansøgning er omfattet af anmeldte rettigheder til råstofindvinding, som er anmeldt til forlængelse hos Viborg Amt inden 1. juli 2003 og siden godkendt. (bilag 1)

I det tilsendte ansøgningsmateriale (bilag 2) er detaljeringsgraden af forslag til grave- og efterbehandlingsplan meget ekstensiv, idet forslaget består i en kopi af figur 35a fra Molerrapporten fra 1985 og en isoleret og ikke-underbygget oplysning om, at gravning og efterbehandling vil foregå efter principperne i Molerrapporten. /4/ I ansøgningsmaterialet foreligger der ikke en VVM-anmeldelse og ansøgningen er ikke underskrevet af lodsejer.

Den 23. marts 2017 anerkendte Region Nordjylland et revideret ansøgningsmateriale som værende tilstrækkelig fyldestgørende til at danne grundlag for at behandle ansøgningen forudsat lodsejers godkendelse af, at en sådan behandling skete på det foreliggende sagsoplysningsgrundlag. Region Nordjylland havde ad

flere omgange opfordret virksomheden til at forbedre og kvalificere ansøgningsmaterialet, men regionen undlod at stille krav om et forslag til grave- og efterbehandlingsplan på et højere detaljeringsniveau ud fra princippet om ligebehandling, da forslaget til grave- og efterbehandlingsplan trods alt lå på niveau med materiale, regionen har godkendt i andre tilsvarende sager.

Den 10. april 2017 modtog regionen lodsejers skriftlige godkendelse af, at ansøgningen blev behandlet på det foreliggende oplysningsgrundlag, hvor lodsejer samtidig tilkendegav, at Skamol A/S har en privatretlig ret til at foretage molerindvinding på bl.a. matriklerne 2b, 13b, 13g, 40a og 48e Sundby by, Sundby, Morsø Kommune på ejendommen, og at lodsejer ikke vil modsætte sig, at regionen behandler virksomhedens ansøgning.

Vedtagelse af Råstofplan 2016

Regionsrådet besluttede på dets møde den 17. december 2013, at graveområdet Mosebjerghøj i forbindelse med revision 2016 af råstofplanen skulle tages op til fornyet vurdering på baggrund af Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 30. oktober 2013, som lød:

"Natur- og Miljøklagenævnet ophæver Region Nordjyllands vedtagelse af Råstofplan 2012, for så vidt angår vedtagelsen af at videreføre graveområdet Mosebjerghøj i Morsø Kommune, og at denne del af planen hjemvises med henblik på høring af klageren og fornyet realitetsbehandling. Råstofplanen opretholdes i øvrigt som gyldigt vedtaget."/>

I forbindelse med vedtagelsen af Råstofplan 2016 besluttede Regionsrådet, at Mosebjerghøjområdet skulle udgå af råstofplanen. På Regionsrådets møde den 1. marts 2016 vedtog Regionsrådet Forslag til Råstofplan 2016, hvor graveområdet Mosebjerghøj udtages. Regionsrådet fastholdt beslutningen, om at graveområdet Mosebjerghøj ikke skulle medtages i Råstofplan 2016, under behandlingen af den endelige vedtagelse af Råstofplan 2016 på Regionsrådets møde den 25. april 2017.

Begrundelsen for at Mosebjerghøj er taget ud af råstofplanen var:

Graveaktivitet inden for hele graveområdet vurderes at blive så markant, at det lokalt vil ændre landskabets karakter og svække landskabets tydelige geologiske fortælling om de parallelle randmoræner og ikke mindst den visuelle oplevelse af Mosebjerghøj som en geologisk struktur i landskabet.

Graveaktivitet vurderes desuden at ville påvirke den visuelle oplevelse af kystlandskabet væsentligt, uanset hvor i området der graves. I hele graveområdet vurderes råstofindvindingen at blive synlig fra vandet og dele af kysten nordvest for området. Desuden vurderes graveaktivitet i hele eller dele af området at blive synlig i de udsigter, der præger baglandet. Disse udsigter vurderes at være centrale for landskabets karakter og oplevelsen af Mosebjerghøj og kysten set fra syd og øst. /2/

Høringer

Ansøgningen var i høring i perioden 11. maj - 9. juni 2017. I forbindelse med denne høring oplyste Skamol A/S, at virksomheden ønskede at reducere ansøgningen til kun at omfatte det areal, der var afgrænset af strandbeskyttelseslinjen, og som ligger indenfor det graveområde, der er udlagt i Råstofplan 2012.

Som følge heraf blev arealet i ansøgningen efter dialog med Skamol A/S reduceret til at omfatte et areal på 9,6 hektar, hvoraf de ca. 7 hektar er omfattet af anmeldte rettigheder godkendt af det tidligere Viborg Amt. Ansøger tilkendegav, at man på trods af opfordringer hertil fra Region Nordjylland ikke ønskede at revidere ansøgningsmaterialet, men oplyste i mail den 13. juni 2017 (bilag 3), at Skamol A/S godkender arealopgø-

relsen som beskrevet i brev fra Region Nordjylland dateret den 9. juni 2017 (bilag 4). Ansøgningen blev herefter behandlet med udgangspunkt i et ansøgt areal på 9,6 ha, hvoraf 6,9 ha er omfattet af anmeldte rettigheder.

På grund af reduktionen i det ansøgte areal, blev ansøgningen sendt i en ny høring i perioden den 15. juni til den 1. august 2017.

Udover henvendelsen fra ansøger om reduktion af det ansøgte areal modtog regionen 12 høringssvar (bilag 5). Den betydelige i såvel omfang som karakter landskabelige påvirkning, som den ansøgte råstofindvinding vil resultere i, hvis den tillades, er et gennemgående tema i høringssvar fra lodsejer, borgere, foreninger og menighedsrådet ved Sundby Kirke. Det kan ligeledes generelt konstateres, at høringssvarerne tilkendegiver, at den samlede vurdering, der resulterede i, at Mosebjerget ikke blev udlagt som graveområde i Råstofplan 2016, også bør resultere i et afslag på ansøgningen om tilladelse til at indvinde moler i Mosebjerget området.

Morsø Kommune gav i sit høringssvar udtryk for, at ansøger kan have en berettiget forventning om at opnå tilladelse til råstofindvinding på baggrund af anmeldte rettigheder og den udpegning af graveområder, herunder Mosebjerget, som Molerrapporten fra 1985 resulterede i. Morsø Kommune gav i sit høringssvar desuden udtryk for, at udtagning af Mosebjerget som graveområde i Råstofplan 2016 er et brud på det, som kommunen opfatter som en aftale i forbindelse med Molerrapporten fra 1985.

Landskab og geologi

De forhold, som overordnet gør sig gældende for Mosebjerget hvad angår landskabelige værdier og geologiske interesser, og som er de væsentlige og særlige årsager til, at Mosebjerget ikke er medtaget som graveområde i Råstofplan 2016, kendetegner også det ansøgte areal isoleret set.

De væsentligste landskabsinteresser omkring det ansøgte område knytter sig til landskabernes geologiske fortællinger samt de særlige og unikke udsigter, der er en central del af de landskaber, det ansøgte område relaterer sig til og repræsenterer. Landskabets geologiske fortællinger afspejles i de parallelle randmorænebakker, der præger landskabet mellem kysten og ca. 3 km ind i baglandet. Mest markant er geologien i den randmoræne, der strækker sig langs kysten og blandt andet omfatter Mosebjergetbuen, som det ansøgte område er en del af.

Hvis der gives tilladelse til den ansøgte råstofindvinding, vil det påvirke kystlandskabets særlige visuelle kvaliteter, der i høj grad knytter sig til landskabets markante og karakteristiske terræn samt udsigterne til kysten. Det gælder både udsigterne fra Mosebjergetbuen og det bagvedliggende terræn, hvor det især er udsigterne fra randmorænen omkring Sundby og Fårtoft, som vil blive påvirket. /3/

Molerrapporten

Molerrapporten fra 1985, som blandt andet er omtalt i kommunens høringssvar, vurderes juridisk set alene at være en beretning, der har haft til formål at skabe en ramme og et administrationsgrundlag for molerindvindingen på Mors i den tid, hvor anmeldte rettigheder i sig selv gav adgang til at foretage råstofindvinding. Lovgivningen er siden ændret, således at råstofindvinding kun kan finde sted på baggrund af en råstoffilladelse, også uanset at der er tale om anmeldte rettigheder på det ansøgte areal. Molerrapporten kan dermed ikke, hverken efter sit formål eller efter sit indhold, anses som en bindende forvaltningsakt, der går forud for de til enhver tid gældende bestemmelser for planlægning og administration af området. Endelig er omtalen af Mosebjerget i molerrapporten karakteriseret ved, at området så vidt muligt skal friholdes fra molerindvinding "af hensyn til områdets landskabelige sårbarhed overfor indvinding", og i rapporten er det klart udtrykt, at muligheden for at finde et mindre sårbart erstatningsareal skal holdes åben. /4/

Alternativer

I Råstofplan 2016 for Region Nordjylland er der således også udpeget nye graveområder for molerindvinding ved Hesselbjerg, Ejerslev og Skarrehage, således at der i Råstofplan 2016 samlet set er udpeget graveområder til mindst 30 års forbrug af moler baseret på de senere års forbrug af moler i Region Nordjylland. Der findes dermed flere og nærliggende forekomster af moler udpeget i Råstofplan 2016 som alternativ til Mosebjergområdet.

Erslev, der er nævnt som det primære alternativ til Mosebjerg i molerrapporten, er medtaget som interesseområde i Råstofplan 2016 med henblik på at foretage yderligere undersøgelser af molerets kvalitet og brydeværdighed i samarbejde med molerindustrien. Forekomsten i Erslev-området er estimeret til at indeholde moler til mindst 20 års forbrug. /5/

Anmeldte rettigheder

Skamol A/S har sammen med Imerys A/S (tidligere Damolin A/S) anmeldte rettigheder til at indvinde moler i Mosebjergområdet. /6/ De anmeldte rettigheder blev godkendt af Viborg Amt i 1976 og igen i 2003 efter ændring af råstofloven i 2002 (bilag 1). Indtil ændringen af råstofloven i 2002 kunne en indehaver af en anmeldt ret foretage råstofindvinding alene på baggrund af den anmeldte ret, forudsat at der forelå en efterbehandlingsplan, der var godkendt af råstofmyndigheden. Efter ændringen af råstofloven i 2003 blev det en forudsætning for at udnytte en anmeldt ret, at der kunne opnås tilladelse efter råstofloven.

Ved behandling af en råstofansøgning på et areal, der som Mosebjerg er omfattet af anmeldte rettigheder, skal der foreligge kvalificerede samfundsmæssige hensyn, der skal varetages forud for den anmeldte ret, for at Region Nordjylland sagligt kan begrunde et afslag. Hvis et afslag ikke er sagligt begrundet med tilstrækkeligt kvalificerede samfundsmæssige hensyn, som vurderes at skulle gå forud for retten til at foretage råstofindvinding, kan ansøger blive tilkendt ekspropriationserstatning på baggrund af grundlovens § 73 i forbindelse med et sagsanlæg. /7, 8, 9/ Allerede ved den første råstoflovs vedtagelse i 1972 har det imidlertid været et udgangspunkt, at der kunne udstedes forbud mod råstofindvinding på arealer med anmeldte rettigheder uden erstatning, når forbuddet er "begrundet i så kvalificerede samfundsmæssige hensyn, at tabet efter sædvanlig opfattelse ikke kan forlanges erstattet". /9/

Grundlag for afgørelsen

Region Nordjylland har udarbejdet en screening af de miljømæssige konsekvenser af den ansøgte molerindvinding på baggrund af eksisterende viden om natur- og miljøforhold bredt set i forhold til projektets karakteristika, projektets placering og hvad der kendetegner den potentielle indvirkning på natur og miljø. Regionen har desuden ladet udarbejde en ny vurdering af konsekvenserne af molerindvinding på det konkrete areal, hvor Skamol A/S har søgt om tilladelse.

Screeningen af de miljømæssige konsekvenser og vurderingen af konsekvenserne af molerindvinding på det konkrete areal har dannet baggrund for, at Region Nordjylland har truffet afgørelse om at meddele afslag på ansøgningen fra Skamol A/S.

Miljøvurderingsloven - Screening af miljøkonsekvenser (VVM-screening)

Det ansøgte projekt er vurderet i henhold til miljøvurderingslovens bilag 2, pkt. 2a, "Råstofindvinding fra åbne brud samt tørvegravning". Screeningen af miljøkonsekvenser er udarbejdet på baggrund af miljøvurderingslovens § 16, hvoraf det fremgår, at et projekt opført på lovens bilag 2 ikke må påbegyndes, før myndigheden skriftligt har meddelt bygherren, at projektet ikke antages at kunne få en væsentlig indvirkning på miljøet. (bilag 6)

I screening af miljøkonsekvenser konkluderes det:

På baggrund af screeningen af det ansøgte areal til molerindvinding vurderer Region Nordjylland, at miljøparametrene Landskabelig værdi og geologiske særpræg vil påvirkes væsentligt. Det skyldes graveområdets beliggenhed i landskabelige beskyttelsesområder og kystnærhedszonen i det karakteristiske molerlandskab på nordkysten af Mors, som er sårbart overfor påvirkning af oplevelsesværdien og det sammenhængende visuelle indtryk. Dette vurderes på baggrund af en kystreddegørelse for det samlede graveområde Mosebjerget i forbindelse med udarbejdelsen af Råstofplan 2016. En kystreddegørelse for det konkrete, ansøgte areal er under udarbejdelse.

Hvis der gives tilladelse til den ansøgte indvinding vil den med al sandsynlighed påbegyndes i 2018 og fortsætte til 2027. Der vil være tale om et relativt stort indgreb i landskabsformationen Mosebjerget, som skal ses i sammenhæng med resten af randmorænen, som strækker sig mod nordøst, med Stærhøj, Hanklit og Salgerhøj. Der er tale om et irreversibelt indgreb, da der vil fjernes så store mængde moler, at landskabet ikke kan genskabes. Der vil i stedet opstå et hul, hvor der nu er en fremtrædende bakkeformation, som er dominerende i landskabet. Påvirkningen er derfor vurderet at være væsentlig.

En række andre miljøparametre vil ligeledes påvirkes negativt, men dog ikke i en grad, som vurderes at have væsentlig virkning på miljøet. Det drejer sig bl.a. om indirekte påvirkning af befolkningen som følge af visuel landskabelig påvirkning, trafikafvikling og ulykker relateret til trafik. Særligt i forhold til trafik vil der endvidere være kumulative påvirkninger med indvindingen ved Stærhøj, som vil finde sted i samme periode.

At andre miljøparametre ikke påvirkes er under forudsætning af, at der i sagsbehandlingen af en eventuel indvindingstilladelse, stilles de nødvendige vilkår til indvindingen, afværgeforanstaltninger og efterbehandling efter de relevante lovgivninger. Det drejer sig f.eks. om naturforhold, støv, støj og vibrationer.

På baggrund af screeningen vil den ansøgte molerindvinding med stor sandsynlighed kunne få en væsentlig indvirkning på miljøparametrene landskabelig værdi og geologiske særpræg. Det vil dermed være en forudsætning for gennemførelse af projektet, at Region Nordjylland skal træffe afgørelse efter miljøvurderingslovens § 21 om, at projektet er omfattet af lovens § 15, og at ansøger derfor skal udarbejde en miljøkonsekvensrapport (VVM-reddegørelse) for projektet efter lovens § 20. Efter modtagelse og godkendelse af miljøkonsekvensrapporten efter lovens § 24 skal regionen herefter træffe afgørelse efter miljøvurderingslovens § 25 om projektets gennemførelse eller afslag på at gennemføre projektet. /10/

Region Nordjylland vurderer på baggrund af de allerede foreliggende data og oplysninger, at en miljøkonsekvensrapport udarbejdet af bygherre efter lovens § 20 ikke vil kunne resultere i, at regionen kan godkende projektet efter miljøvurderingslovens § 25, uanset om projektet bliver beskrevet i en mere omfattende reddegørelse for projektets indvirkning på miljøet. Region Nordjylland har derfor besluttet, at der ikke har været grundlag for at pålægge ansøger at udarbejde en miljøkonsekvensrapport, når det på forhånd er vurderet ud fra de allerede foreliggende nødvendige og tilstrækkelige data og oplysninger, at det vil resultere i et afslag. Region Nordjylland har derfor besluttet udelukkende at træffe afgørelse om afslag efter råstoflovens § 7, da det er vurderet som udelukket, at en afgørelse efter miljøvurderingslovens § 25 vil kunne danne baggrund for en tilladelse efter råstofloven til at indvinde moler som ansøgt.

Afgørelsen efter råstofloven

Efter råstoflovens § 1, stk. 1, pkt. 1, er det råstoflovens formål at sikre, at udnyttelsen af råstofforekomsterne på land og hav sker som led i en bæredygtig udvikling efter en samlet interesseafvejning og efter en samlet vurdering af de samfundsmæssige hensyn, der er nævnt i § 3. Ifølge råstoflovens § 3 skal råstofmyndigheden ved lovens anvendelse blandt andet lægge vægt på beskyttelsen af geologiske interesser, herunder landskabelige værdier. /11/ Planprocessen i forbindelse med vedtagelsen af Råstofplan 2016 har resulteret i

at Mosebjergområdet er taget ud af råstofplanen for Region Nordjylland. Mosebjergområdet har været udpeget som graveområde fra 1985 og frem til vedtagelse af Råstofplan 2016, som beskrevet herover.

Region Nordjylland traf beslutning om at udtage Mosebjerg af råstofplanen på baggrund af rapporten "Vurdering af konsekvenser for kystlandskabet ved graveområdet ved Mosebjerg" /2/, som ligeledes har været inddraget i konklusionerne i miljøkonsekvensscreeningen.

Region Nordjylland har ladet udarbejde en ny vurdering af konsekvenserne af molerindvinding på det konkrete areal, hvor Skamol A/S har søgt om tilladelse til indvinde moler i rapporten: "Landskabsvurdering – Mosebjerg Graveområde" (bilag 7).

I rapporten er det konkluderet:

Det vurderes, at udnyttelse af det ansøgte graveområde til molerindvinding vil medføre en betydelig påvirkning af landskabets karakter og visuelle forhold. Påvirkningen vil have betydning for en fortsat formidling af landskabets geologiske fortælling og formidling af randmorænelandskabet, og den vil have betydning for de særlige udsigtsmuligheder, der generelt kendetegner landskabet og giver landskabet oplevelsesværdi.

Det vurderes, at påvirkningen i forskellig grad vil omfatte landskabet på Mosebjergbuen, Stærhøjbuen, den vestlige del af Bjergbybuen og kysten mellem Vilsund og Thisted. Påvirkningen af landskabet vurderes dermed at række langt ud over det ansøgte graveområde.

På baggrund af redegørelsen for de landskabelige og de landskabsgeologiske konsekvenser af molerindvinding på det ansøgte areal har Region Nordjylland truffet afgørelse om afslag på ansøgningen. Det er således regionens vurdering, at varetagelse af hensynet til væsentlige og særlige landskabelige værdier og geologiske interesser i den konkrete sag skal gå forud for den anmeldte ret til at foretage råstofindvinding. Heri indgår, at der, som nævnt i redegørelsen herover, med vedtagelse af Råstofplan 2016 for Region Nordjylland er udpeget reelle og nærliggende alternativer til molerindvinding i Mosebjergområdet. Samtidig er det regionens vurdering, at hensynet til de beskrevne særlige og væsentlige landskabelige værdier og geologiske interesser på det ansøgte sted og området omkring dette sted er tungtvejende og kvalificerede samfundsmæssige hensyn, som kan begrunde og som på baggrund af de indhentede oplysninger og vurderinger til brug for behandlingen af ansøgningen ses at skulle begrunde et afslag på ansøgningen om indvinding af moler i Mosebjerg efter råstoflovens § 7 i overensstemmelse med råstoflovens § 1 og § 3.

Partshøring af udkast til afslag

Udkast til afslag har været sendt i høring hos Skamol A/S i perioden 13. november 2017 til 12. december 2017.

Skamol har 12. december 2017 sendt høringssvar til Region Nordjyllands udkast til afslag på ansøgning om tilladelse til at indvinde moler af 13. november 2017 i sag nr. 2017-005226. (bilag 8)

Region Nordjyllands bemærkninger til høringssvaret

Bemærkninger til afsnit 1

I høringssvaret angiver Skamol, at et afslag vil have karakter af et ekspropriativt indgreb jf. grundlovens § 73, og at de almindelige betingelser herfor ikke er opfyldt. Skamol mener ikke, at Region Nordjyllands afslag på indvindingstilladelse "er nødvendigt for at varetage eller sikre hensynet til kvalificerede samfundsmæssige interesser af betydelig vægt". Herudover mener Skamol, at Region Nordjyllands afslag med henvisning

til landskabelige interesser "alene dækker over en ny og ændret holdning hos Region Nordjylland", og at Region Nordjylland handler i strid med Molerrapporten fra 1985.

Som nævnt ovenfor s. 5 har det siden den første råstoflovs vedtagelse i 1972 været et udgangspunkt, at der kunne udstedes forbud mod råstofindvinding på arealer med anmeldte rettigheder uden at der skulle svares erstatning, når forbuddet er "begrundet i så kvalificerede samfundsmæssige hensyn, at tabet efter sædvanlig opfattelse ikke kan forlanges erstattet".

Som redegjort for ovenfor s. 6 har Region Nordjylland udført VVM-screening af området, som viste, at der ved at tillade indvinding i området ville være tale om et irreversibelt indgreb, som ville fjerne så store mængder af moler, at landskabet ikke kan genskabes.

VVM-screeningens resultat skal ses i sammenhæng med Regionens senere rapport "Landskabsvurdering – Mosebjerg Graveområde", som konkluderer, at indvindingen vil have betydning for formidlingen af landskabets geologiske fortælling og formidlingen af randmorænelandskabet, herunder udsigtsmulighederne, jf. også overfor s. 7.

Yderligere konkluderer rapporten "Vurdering af konsekvenserne for kystlandskabet ved graveområdet ved Mosebjerg", at området vil blive påvirket væsentligt ud fra samme betragtninger, som de to førnævnte rapporter, når frem til. /3/

Det er Region Nordjyllands vurdering, at ovennævnte forhold sammenholdt med indholdet af de indkomne høringssvar, jf. ovenfor s. 3, udgør så kvalificerede samfundsmæssige hensyn og interesser, at der er adgang til at meddele Skamol afslag på indvindingstilladelse uden at skulle svare erstatning. Dette gælder både efter råstoflovens regler om anmeldte rettigheder og ud fra grundlovens § 73 om ekspropriation.

I forhold til det af Skamol anførte om Molerrapportens betydning, henvises til neden for under bemærkninger til afsnit 2.

Bemærkninger til afsnit 2

I høringssvaret angives det, at molerrapporten fra 1985 har en sådan status, at Region Nordjylland ikke diskretionært kan fragå indholdet heri og i forbindelse med behandlingen af ansøgningen foretage en vurdering af, om der kan meddeles tilladelse til det ansøgte.

Heroverfor bemærker Region Nordjylland, at det siden ændringen af råstofloven i 2002, er en forudsætning for at kunne indvinde råstoffer på baggrund af en anmeldt rettighed, at der meddeles råstoff tilladelse efter de til enhver tid gældende råstofregler – i dag råstoflovens § 7. Regionen er således forpligtet til at foretage en afvejning af de interesser, der skal varetages på baggrund af lovens §§ 1 og 3. Heri indgår landskabelige og geologiske hensyn som lovpligtige, saglige hensyn. Hensynsafvejningen er dynamisk i den forstand, at visse hensyn kan tiltage eller aftage i vægt, alt efter områdets udvikling. Regionen kan således ikke forlade sig på den tidligere moler rapport, men er forpligtet til at foretage en konkret vurdering af forholdene, som de tager sig ud på nuværende tidspunkt.

Det betyder også, at det forhold, at Molerrapporten i en årrække kan have fungeret som forvaltningens udgangspunkt for administration af indvinding af moler på Mors, ikke binder Region Nordjylland til fortsat administration herefter. Dette vil ikke kun stride imod råstoflovens obligatoriske hensynsafvejning i § 3, men også imod de forvaltningsretlige principper om skøn under regel.

Region Nordjylland kan som myndighed ikke basere sine afgørelser alene på vurderinger, der er foretaget på et tidligere tidspunkt. /12/

Region Nordjylland er i øvrigt ikke enig i, at Molerrapporten har skabt en berettiget forventning for Skamol om at kunne indvinde i Mosebjerg. Molerrapporten angiver netop, at området ved Mosebjerg så vidt muligt skal friholdes fra molerindvinding "*af hensyn til områdets landskabelige sårbarhed overfor indvinding*". Samtidig fremgår det af Molerrapporten, at før Mosebjerg frigives til gravning, skal det besluttes, "*at Erslev området ikke kan bruges som erstatningsareal*". Region Nordjylland har i denne sag vurderet, at graveområder i Hesselbjerg, Ejerslev og Skarrehage kan være alternativer for indvinding i Mosebjerg, og at Erslev muligvis også kan være et alternativt graveområde, jf. mere herom under bemærkninger til pkt. 4. Skamol må således have været bekendt med risikoen for, at der ikke kunne opnås tilladelse til indvinding i Mosebjerg, herunder da Skamol indgik aftaler med de lokale grundejere om mulig indvinding i området.

I høringssvaret henviser Skamol endvidere til Naturstyrelsens indsigelse til forslag til Råstofplan 2016 af 30. juni 2016. Region Nordjylland kan oplyse, at Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning i brev af 5. januar 2017 har ophævet denne indsigelse med følgende begrundelse:

Det er SVANAS vurdering, at indsigelsen mod råstofplanen, hvor Mosebjerg og en del af Stærhøj er udtaget som graveområde kan ophæves, idet regionen har foretaget den ønskede kortlægning af moler ved Erslev, som viser, at der er meget betydelige mængder råstoffer ved Erslev, således at produktionen kan sikres i en længere årrække. Det udestår dog fortsat at få afklaret, om forekomsterne er brydeværdige. Denne vurdering gennemføres i den kommende planperiode mhp. at afklare, om Erslev helt eller delvis kan udlægges som graveområde i en kommende råstofplan.

Endvidere er der tilvejebragt viden om forekomst af betydelige ressourcer på Nordmors og indikationer om yderligere forekomster her.

Forslaget til råstofplanen kan således vedtages uændret hvad angår molerindvindingen på Mors, med den tilføjelse, at vurderingen af molerforekomsten ved Erslev færdiggøres i den kommende planperiode.

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning har således vurderet, at der er tilvejebragt tilstrækkelig viden om forekomst af betydelige mængder moler på Nordmors. Styrelsen tilkendegiver i brevet, at staten ikke vil nedlægge veto mod Råstofplan 2016, selvom Mosebjerg ikke indgår i råstofplanen, eftersom der kan udpeges reelle alternativer til molerindvindingen.

Bemærkninger til afsnit 3

I høringssvaret anfører Skamol, at der ikke er fremkommet nye oplysninger om forholdene på Mosebjerg sammenlignet med forholdene i 1985. Region Nordjylland er enig i, at de fysiske forhold i området, ikke umiddelbart er ændret.

Der er imidlertid sket en række retlige ændringer siden 1985, som har betydning for ansøgningen, herunder:

- Strandbeskyttelseslinjen i naturbeskyttelsesloven er blevet udvidet fra 100 til 300 meter
- Planlovens regler om kystnærhed
- Beskyttelse af bl.a. geologiske interesser indført i råstoflovens obligatoriske hensynsafvejning i § 3
- Råstoflovens regler om anmeldte rettigheder er ændret til et krav om råstof tilladelse til indvinding
- Råstofplanlægningen har ændret status efter kommunalreformen

Som nævnt ovenfor, er råstofområdet et dynamisk retsområde, som – særligt gennem den obligatoriske hensynsafvejning i § 3 – vil skulle tage højde for en række modsatrettede hensyn. Disse hensyn vil henover tid blive afvejet forskelligt ud fra den naturlige udvikling af miljø og samfund. De retlige ændringer siden

1985 understøtter, at der er behov for en konkret vurdering ud fra de gældende regler og forhold, når Region Nordjylland skal vurdere, om der kan udstedes råstoftilladelse, og uanset om denne bygger på en anmeldt rettighed eller ej.

Bemærkninger til afsnit 4

I høringssvaret anfører Skamol, at Skamol ikke mener, at det udpegede alternative graveområde ved Erslev er et reelt alternativ. Skamol anfører i forlængelse heraf, at der ikke findes reelle alternativer til graveområdet ved Mosebjerg.

Som nævnt ovenfor, er det primært Hesselbjerg, Ejerslev og Skarrehage, der tillægges vægt ved vurderingen af alternativer til Mosebjerg. Disse er udpeget som graveområder i råstofplan 2016, mens Erslev er udpeget som interesseområde i Råstofplan 2016. Region Nordjylland mener derfor, at der findes reelle alternative graveområder til Mosebjerg i Råstofplan 2016, hvilket også er accepteret af Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning i brev af 5. januar 2017.

Bemærkninger til afsnit 5

I høringssvaret anfører Skamol, at Region Nordjylland i stedet for at give afslag på råstoftilladelse, kan stille vilkår, som kan imødegå indvirkningen på landskabelige værdier.

I forbindelse med behandling af ansøgningen har Region Nordjylland forholdt sig konkret til det ansøgte område, herunder ladet udarbejde en landskabsvurdering af det ansøgte projekt, for at sikre en fuld oplysning af sagen.

Som beskrevet herover er det Region Nordjylland vurdering, at indvinding af moler på det ansøgte areal vil medføre betydelige negative påvirkninger af landskabelige og geologiske værdier, herunder irreversible indgreb, der ville fjerne så store mængder moler, at landskabet ikke vil kunne genskabes. Det er derfor regionens vurdering, at vilkår i råstoftilladelsen ikke i tilstrækkeligt omfang vil kunne afbøde den negative påvirkning.

Bemærkninger til afsnit 6

I høringssvaret har Skamol indsat en opgørelse over et eventuelt tab, hvis ikke Skamol opnår tilladelse til at indvinde i Mosebjerg.

Region Nordjylland har ikke taget stilling til opgørelsen, da regionen ikke mener, at der vil være et erstatningsansvar for regionen, hvis regionen giver afslag på råstoftilladelse, bl.a. fordi regionen har udpeget reelle alternative graveområder og foretaget den nødvendige interesseafvejning efter råstofloven.

Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af:

- adressaten for afgørelsen
- offentlige myndigheder
- en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser

- enhver med individuel væsentlig interesse i afgørelsen, jf. råstoflovens § 13, stk. 1, 1. pkt. og § 15.

Klagen skal oprettes på Klageportalen på borger.dk eller virk.dk, jf. dog § 21, stk. 2-4, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagen skal være indgivet senest 4 uger efter afgørelsen er meddelt eller offentliggjort, ved normal kontortids ophør. Hvis fristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag, jf. råstoflovens § 16, stk. 1.

Hvis sagen ønskes behandlet ved domstolene, skal sagen anlægges inden 6 måneder fra afgørelsen er meddelt/offentlig bekendtgjort, jf. råstoflovens § 43, stk. 1.

For behandling af klager, der indbringes for Miljø- og Fødevareklagenævnet, betaler klager et gebyr på 900 kr. for privatpersoners og 1.800 kr. for virksomheders og organisationers vedkommende (2016-niveau). En klage afvises, hvis gebyret ikke betales indenfor en frist fastsat af klagenævnet.

Yderligere vejledning kan findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside.

Med venlig hilsen

Niels Schøler
Råstofmedarbejder

Kopi til:

Kim Trenskow, mail: KT@kromannreumert.com

Mads Underlin Østergaard, mail: mtg@kromannreumert.com

Karsten Lundgaard, mail: klu@skamol.dk

Claus A. Jørgensen, mail: caj@skamol.dk

Jørgen Mikkelsen, mail: jmi@skamol.dk

Ole Kibsgaard, Fårtoftvej 17, Solbjerg, 7950 Erslev

Morsø Kommune, mail: kommunen@morsoe.dk

Museum Thy, mail: charlotte@museumthy.dk

Aalborg Stift, mail: kmaal@km.dk

Sundby Menighedsråd, mail: 8676@sogn.dk

Miljøstyrelsen, mail: mst@mst.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Morsø, morsoe@dn.dk

Foreningen til bevarelse af Mosebjerg og Stærhøj, mail: bevarmosebjerg@gmail.com

Jutta Bjerre og Thorkild Møller, mail: moller.thorkild@gmail.com

Jørgen Saaby, mail: jorgen@saaby.com

Inger Saaby, mail: inger@saaby.com

Trine og Christian Høgh, mail: trinebertelsen81@hotmail.com

Bilag:

1. Godkendelse af anmeldt ret 8-70-3-773-4-03
2. Revideret samlet ansøgning - Skamol
3. Svar fra Skamol vedr. revision af ansøgt areal i Mosebjergområdet
4. Brev vedr. revision med bilag
5. Høringssvar Skamol - Mosebjerg samlet
6. VVM-screening - Skamol – Mosebjerg
7. Landskabsvurdering Mosebjerg graveområde
8. Skamol A/S Høringssvar til udkast til afslag på ansøgning om tilladelse til molerindvinding i mosebjergområdet

Note til dokument lagt på regionens hjemmeside:

Bilag kan rekvireres ved henvendelse til: Niels Schøler tlf. 97 64 82 92 eller mail: raastoffer.rn.dk

Kilder:

1. Afgørelse i sag om vedtagelse af Råstofplan 2012 for Region Nordjylland 30. oktober 2013, J.nr.: NMK-220-00064
2. Notat væsentlige ændringer i forslag til Råstofplan 2016. Bilag 2 til pkt. 9. Forslag til Råstofplan 2016, Regionsrådets møde den 1. marts 2016, Journalnr. 2015-024177
3. Vurdering af konsekvenser for kystlandskabet ved graveområdet ved Mosebjerg, NIRAS, oktober 2015.
4. Molerindvinding på Mors, Miljøministeriet, fredningsstyrelsen – Viborg Amtsråd – Morsø Kommune – SKAMOL A/S, 1985
5. Råstofplan 2016 for Region Nordjylland, www.raastofplan2016.rn.dk
6. Den digitale tingbog, Indscannet akt: 72_L_70, Dato/løbenummer: 03.08.2007-4684-72
7. Administration af råstofloven, En vejledning til regioner og kommuner, Naturstyrelsen 2012
8. Lovforslag nr. L30 Folketingsåret 2002/2003, Forslag til lov om ændring af lov om råstoffer. 3. oktober 2002
9. Forslag til Lov om udnyttelse af sten, grus, og andre naturforekomster i jorden og på søterritoriet. Fremsat den 9. februar 1972 af ministeren for offentlige arbejder.
10. Lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) Jf. lovbek. nr. 448 af 10. maj 2017
11. Lov om råstoffer, jf. lovbek. nr. 124 af 26. januar 2017
12. Afgørelse i sag nr. BS 4-64/2014, Retten i Kolding, den 16. december 2014.